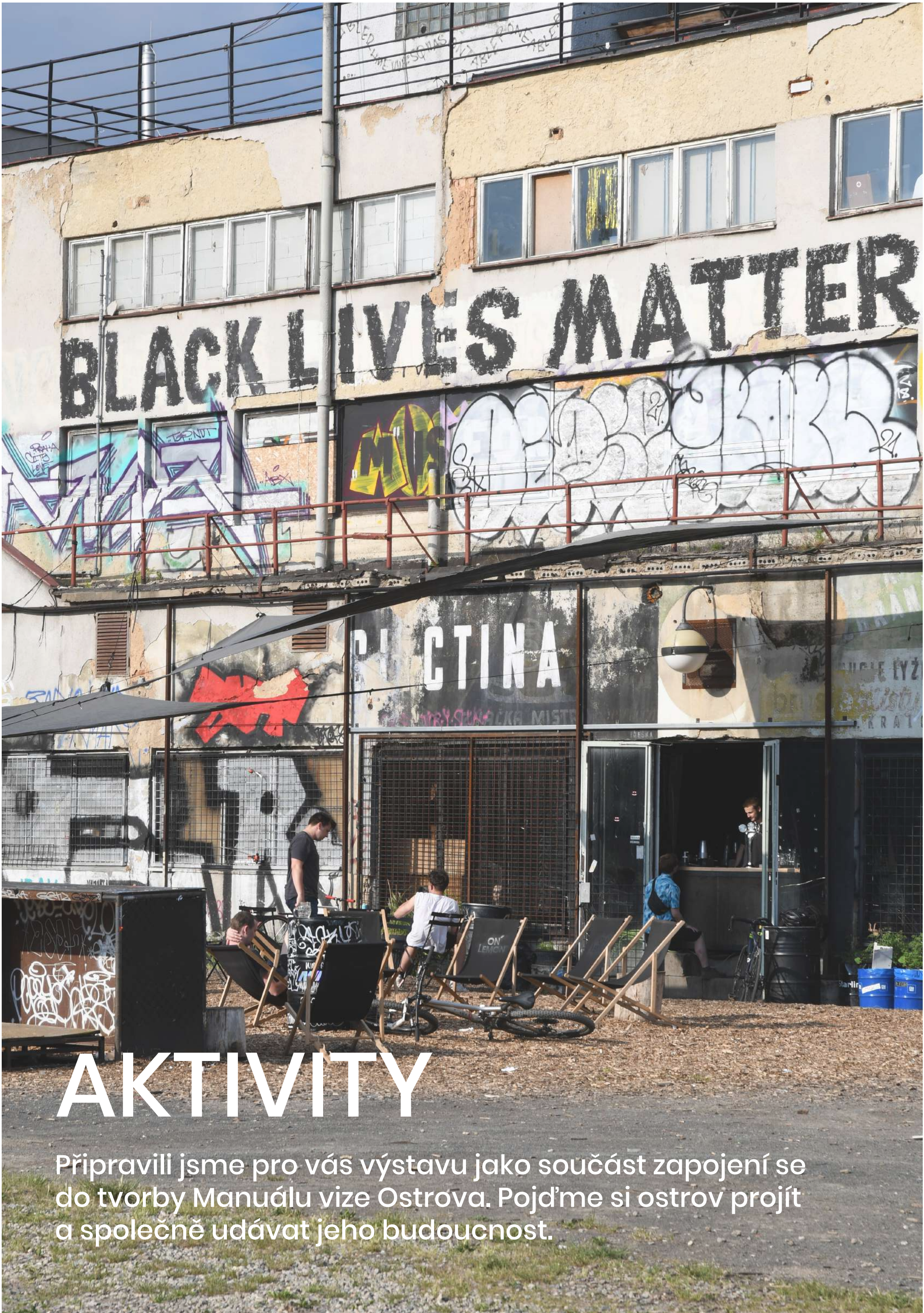

AKTIVITY

Připravili jsme pro vás výstavu jako součást zapojení se do tvorby Manuálu vize Ostrova. Pojdme si ostrov projít a společně udávat jeho budoucnost.

Kultura

Štvanice byla v průběhu staletí svědkem triumfu i ponížení, vítězství i prohry, pohybu i odpočinku a píce i lenosti. To vše dohromady ji zformovalo do její dnešní podoby.

Městský ostrov

Samotný název ostrova pochází podle štvanic, které se zde pořádaly v dřevěné aréně od 17. století. Štvanice byly hojně navštěvovány (včetně rodin s dětmi). Kořistí pro psi byly medvědi, býci a divoká zvěř. Tuto v současnosti nepochopitelnou zábavu ukončil až zákaz vydaný císařem Františkem I. v roce 1805.

Štvanice se do vlastnictví města dostala tak jako další ostrovy relativně pozdě - v roce 1898 jej zakoupila Praha za 800 000 zlatých.

První divadlo a stopa Afriky

V roce 1877 zde ve východní části ostrova postavil italský divadelník Eugenio Averino rozsáhlé dřevěné variéte s nekrytým jevištěm, ve kterém se odehrávaly kulturní akce širokého repertoáru včetně mezinárodních účinkujících herců.

Ostrova se dotkly i světové události. Sedm let před začátkem “Zápasu o Afriku” (perrody intenzivního evropského kolonialismu) byli na ostrov dovezeni obyvatelé a zvířata z afrického kontinentu. V roce 1878 sem německý lovec a obchodník Carl Hagenbeck přivedl “skupinu černochoů z Nubie s exotickými zvířaty”, které zde ukazoval v jejich “přirozeném” stavu - s chýšemi a výběhy pro zvířata. Núbijci zde ukazovali svoje zvyky, tance a způsob boje - pro potěchu Pražanů - stejně tak jako u výše zmíněných štvanic.

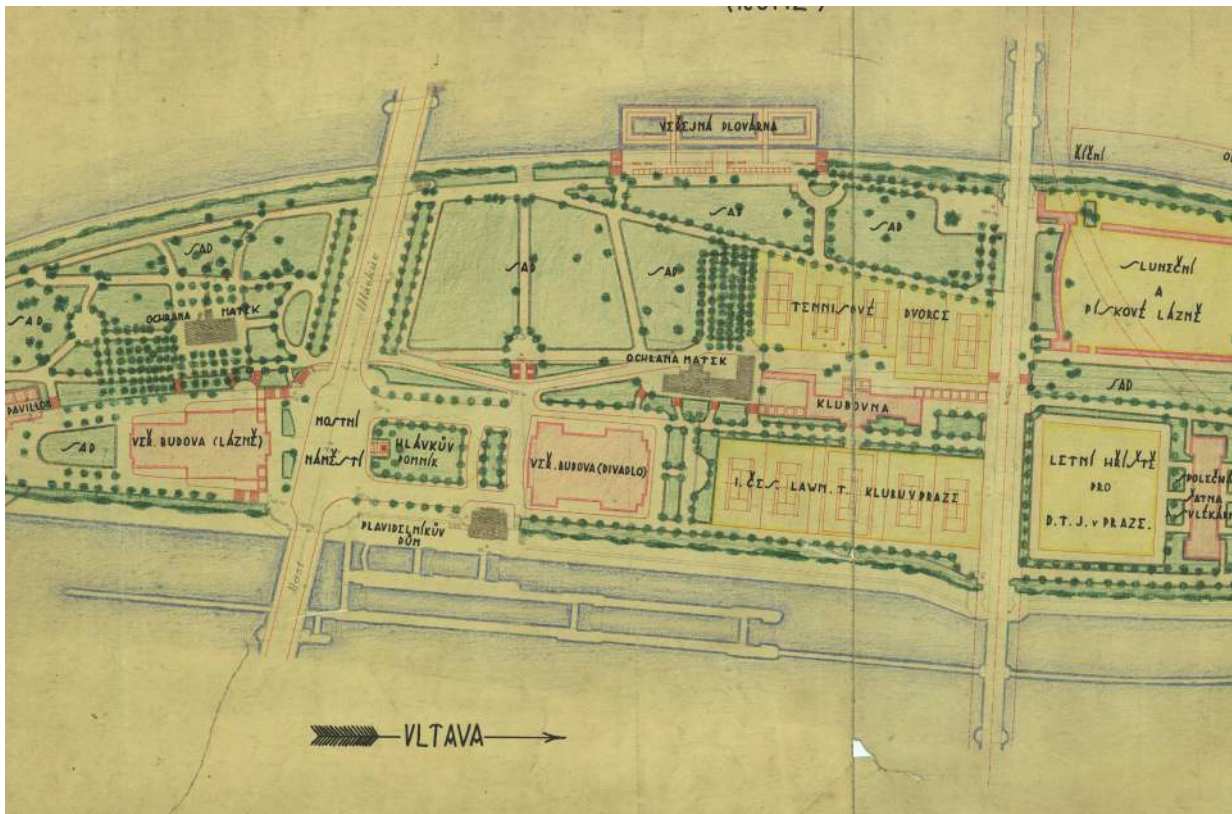
Něco se mění, něco zůstává

V roce 1883 byla na místě arény postavena první pražská ledárna. Sestávala se ze dvou dřevěných budov se zdvojenými stěnami s pískovým a popílkovým zásypem jakožto izolační vrstvou. Zde se uskladoval led, který se pak následně rozvážel do sklepů pražských hostinců, kde sloužil jako chlazení pro pivní sudy. Na počátku 20. století již ledárna nevyhovovala, proto byla zřízena nová branická.

Ze dvou klasicistních kulturních objektů z počátku 19. století na severozápadní části Štvanice se zachoval pouze jeden - současná vila Štvanice. Druhý musel ustoupit stavbě Hlávkova mostu. Velké taneční sály poskytovaly zázemí pražským zábavám.

Východní cíp ostrova - zde stávalo variéte italského divadelníka zdroj: IPR Praha

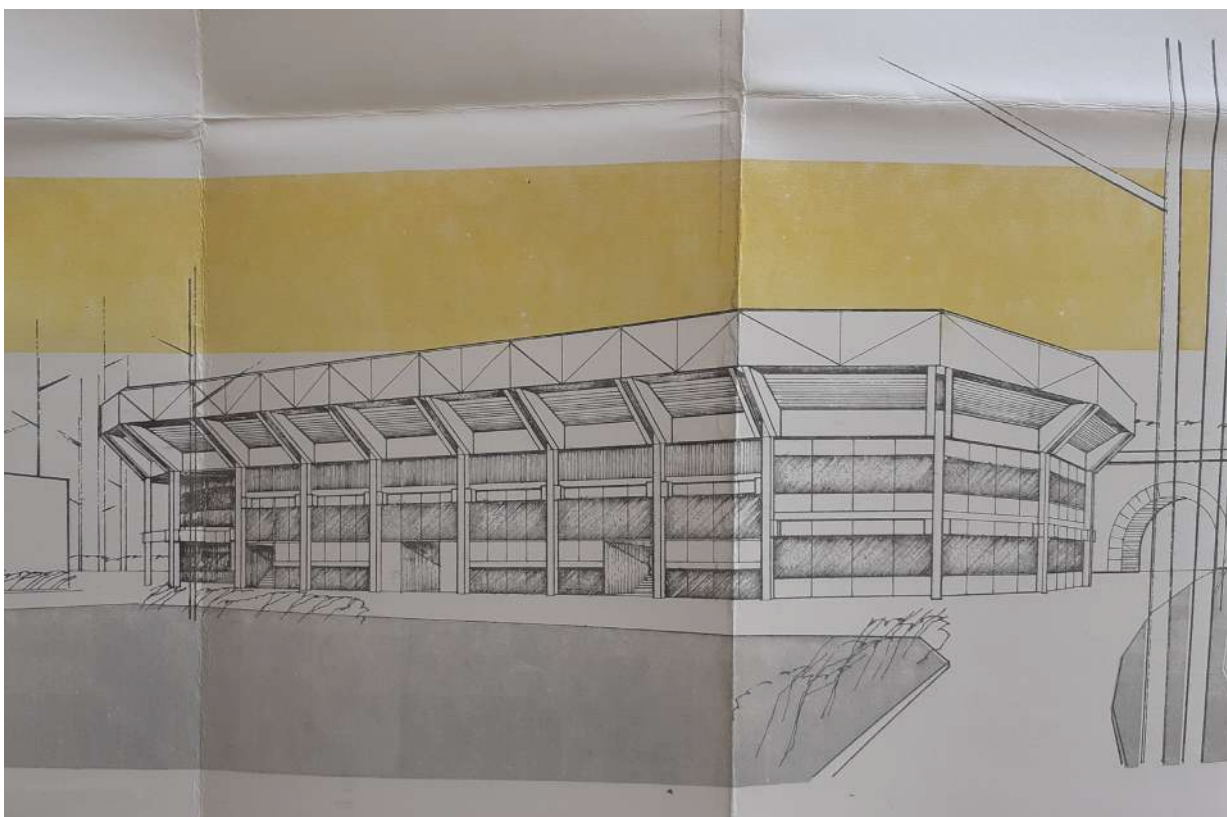
Plán regulace ostrova dle Státní regulační komise 1923 zobrazuje kulturní a sportovní charakter ostrova. zdroj: IPR Praha

Klasicistní budova tančírny - dnešní vila Štvanice. zdroj: IPR Praha

Tehdy ještě mladý legendární Jan Kodeš (v pravo) v deblu s Jiřím Javorským. zdroj: I. ČLTK Praha

Prostorové zobrazení nové tenisové arény podle projektu arch. Novotné a arch. Kalece. zdroj: IPR Praha

Letecký snímek štvanického ostrova- západně od magistrály se nachází hala kluziště. zdroj: IPR Praha

Sport

Tenisové kurty

Historie tenisu na Štvanici začíná rokem 1901, kdy se sem přestěhovalo sídlo I. Českého Lawn – Tenisového Klubu (ČLTK). Štvanice byla dějištěm mnoha daviscupových utkání a velkých vítězství československého tenisu.

Areál měl čtyři kurty a centrální dvorec s tribunami, který byl zbudován v roce 1926 v blízkosti Negrelliho viaduktu. Vzhledem ke své poloze vedle železniční trati nebylo neobvyklé, že vítr zavál kouř přímo mezi hráče. To společně s hlukem z dopravy a pískotem parních píšťal vlaků vytvářelo unikátní atmosféru.

Kvůli špatnému technickému stavu byl na místě původních kurtů postaven nový tenisový komplex, který zde stojí dodnes. Areál byl otevřen v červnu 1986. Autory návrhu byli architektka Jana Novotná a architekt Josef Kalec, stavba má typické rysy budov osmdesátých let.

Zimní stadion

V roce 1925 se stal Československý hokejový svaz pořadatelem mistrovství Evropy, a to aniž by byl v zemi jediný stadion s umělou ledovou plochou. Bohužel ledy nevydržely a turnaj se tak musel přesunout do Tater. Aby se podobná situace již neopakovala, bylo rozhodnuto o výstavbě otevřeného zimního stadionu právě na Štvanici. Autorem návrhu byl architekt Josef Fuchs. Samotný stadion se skládal ze dvou částí - jednoduché hmoty kavárny a zázemí v kontaktu s Hlávkovým mostem a ledovými plochami s dřevěnými tribunami. V lednu 1931 bylo odehráno první utkání československého a kanadského týmu. Na Štvanici se pak vícekrát odehrávaly soutěže na nejvyšší úrovni, kapacita 14 000 diváků byla velmi často bleskově zaplněna. Z provozních důvodů byl stadion v roce 1956 zastřešen.

V roce 2000 byla část s kavárnou prohlášena za kulturní památku, stadion však dále chátral. Rok 2011 znamenal konec konstrukce ledové plochy se zastřešením. Funkcionalistický objekt Fuchs od té doby sloužil jako hudební klub, dnes zde stojí pumptracková dráha s objektem kavárny jakožto zázemím.

Plovárna

Východně od Negrelliho viaduktu stávalo štvanické koupaliště, to bylo bohužel zničeno povodní v roce 2002 a následně již nebylo obnoveno. Plovárna byla živým srdcem ostrova, kabinku zde měla pronajatou mimojiné i Aťka Janoušková.

Volejbal

Na místě dnešních cvičných tenisových kurtů východně od viaduktu bylo dříve hojně navštěvované volejbalové hřiště. Volejbal se na Štvanici přestal hrát kolem roku 2013.

Za kurty se nachází zastřešený skatepark, v prostředním oblouku viaduktu vodní slalom. zdroj: IPR Praha

Vodní slalom

Mezi Štvanicí a Karlínem se nachází celkem 250m dlouhá trať vodního slalomu. Ten spravuje klub Dukla Praha.

Skatepark

Posledním sportovištěm, které na ostrově přibýlo, je Mystic Skatepark. Ten je umístěný mezi cvičnými tenisovými kurty a viaduktem a jedná se o největší zastřešený skateparkový areál v ČR. Pravidelně se zde pořádají hojně navštěvované skate poháry.

Průmysl

Hydroelektrárna

Objekt hydroelektrárny byl postaven mezi lety 1913 - 1914 dle plánů inženýra architekta Aloise Dlabače. Ten se ve svém návrhu inspiroval podobou francouzských zámků, které znal ze svých cest po světě.

Při konstrukci elektrárny bylo využito převýšení hladin na Helmovském jezu o celkové výšce čtyři metry, objekt byl osazen třemi Francisovými turbínami od firmy Kolben a Daněk. Každá měla výkon 400 kW, celkově tedy 1,2 MW - jejich výkon samozřejmě podléhal stavu průtoku Vltavy.

Elektrárna sloužila s původní mechanizací až do roku 1972, tehdy byla pro zastaralost technologií postavena mimo provoz. V roce 1981 bylo rozhodnuto o její rekonstrukci, do provozu byla znovu uvedena v roce 1988, tentokrát s výkonem 5,7 MW. Původní Francisova turbína byla umístěna jako připomínka technické minulosti na severozápadní část nábřežní zdi.

Plavební komory

Samotné elektrárně předcházela výstavba plavebních komor na jižní straně Štvanice. Mezi lety 1908 a 1913 byly vybudovány dvě komory, jedna určená pro nákladní lodě o délce 175 m a druhá, kratší pro osobní lodě o celkové délce 115 m. Každá komora má šířku 11 metrů a je možné ji rozdělit středovými vraty na dvě menší. Součástí komor je i dům plavební správy, dodnes stojící na jižním břehu ostrova. V osmdesátých letech byly komory zmodernizovány a uprostřed zdymadla byl umístěn prosklený velín.

Panorama Pražského hradu s rozestavěnou budovou elektrárny a kotvicím parníkem. zdroj: IPR Praha

Obě plavební komory s budovou správy v původním stavu. zdroj: IPR Praha

Hra...

Štvanice - oáza klidu a pohody. A také místo odjakživa spjaté s tenisem. Románový Saturnin zde sice takzvaný bílý sport nikdy nehrál, atmosféra gentlemanského shonu první republiky z knihy Zdeňka Jirotky ale určitě byla i tady.

A jak se vlastně ten nový sport, který se na ostrově objevil na začátku dvacátého století, hrál?

Hrál jsem s ní tři sety a všechny jsem prohrál. Nebylo mi to zrovna příjemné, ale utěšoval jsem se v duchu, že si bude myslet, že to dělám z galantnosti. Ona si to však kupodivu nemyslíla a po hře mi řekla, že ještě neviděla, aby někdo forehand tloukl tak nemožně jako já. Ještě odmítavěji se vyjádřila o mém servisu. Pravila, že servíruju jako babička. Nemám rád, když se mladá dáma vyjadřuje podobným způsobem. Nesmíte si ovšem myslet, že jsem obhájcem společenských frází a lži a že by mi bylo milejší, kdybych po zápase, v němž jsem hrál úlohu téměř trapnou, slyšel říkat slečnu Barboru věty jako: „Ó, hrajete překrásně! Již dávno jsem si tak nezahrála. Hrajete tenis rád?“ To bych si tedy rozhodně nepřál, ale není přece potřeba používat takových periferních obrátů: „Servírujete jako babička.“

Jsem rád, jsou-li lidé upřímní, ale to neznamená, že mají mluvit takovým způsobem. Všechno lze říci uhlazenou mluvou dobré společnosti. Četl jsem jednou, že diplomat nikdy neřekne, že někdo lže. Použije v takovém případě věty: „Domnívám se, že o správnosti vašich informací dalo by se s úspěchem pochybovat.“ A je to.

Nevím, jak se Saturnin dověděl, že jsem nebyl slečně Barboře rovnocenným soupeřem. Tvářil se zdrceně a domnívám se, že se ho to opravdu osobně dotklo. Celý příští den dělal na palubě naší obývací lodi takový dřevěný plot a já jsem se neodvažoval zeptat, co to bude. Večer na tom namaloval pás ve výši tenisové sítě a prohlásil, že je to tréninková stěna.

Saturnin, Zdeněk Jirotka.

Jak se mohu zapojit do tvorby Manuálu vize ostrova?

Jak se o ostrově dozvím více?

> výstava na ostrově
trvající do 12. 9. 2021

> komentované vycházky:

23. 6. od 18:00 s botanikem J. A. Šturmou
27. 7. od 18:00 s architektem R. Kolaříkem
12. 9. od 18:00 s historikem J. Krajíčkem

Můžeme se sejít osobně?

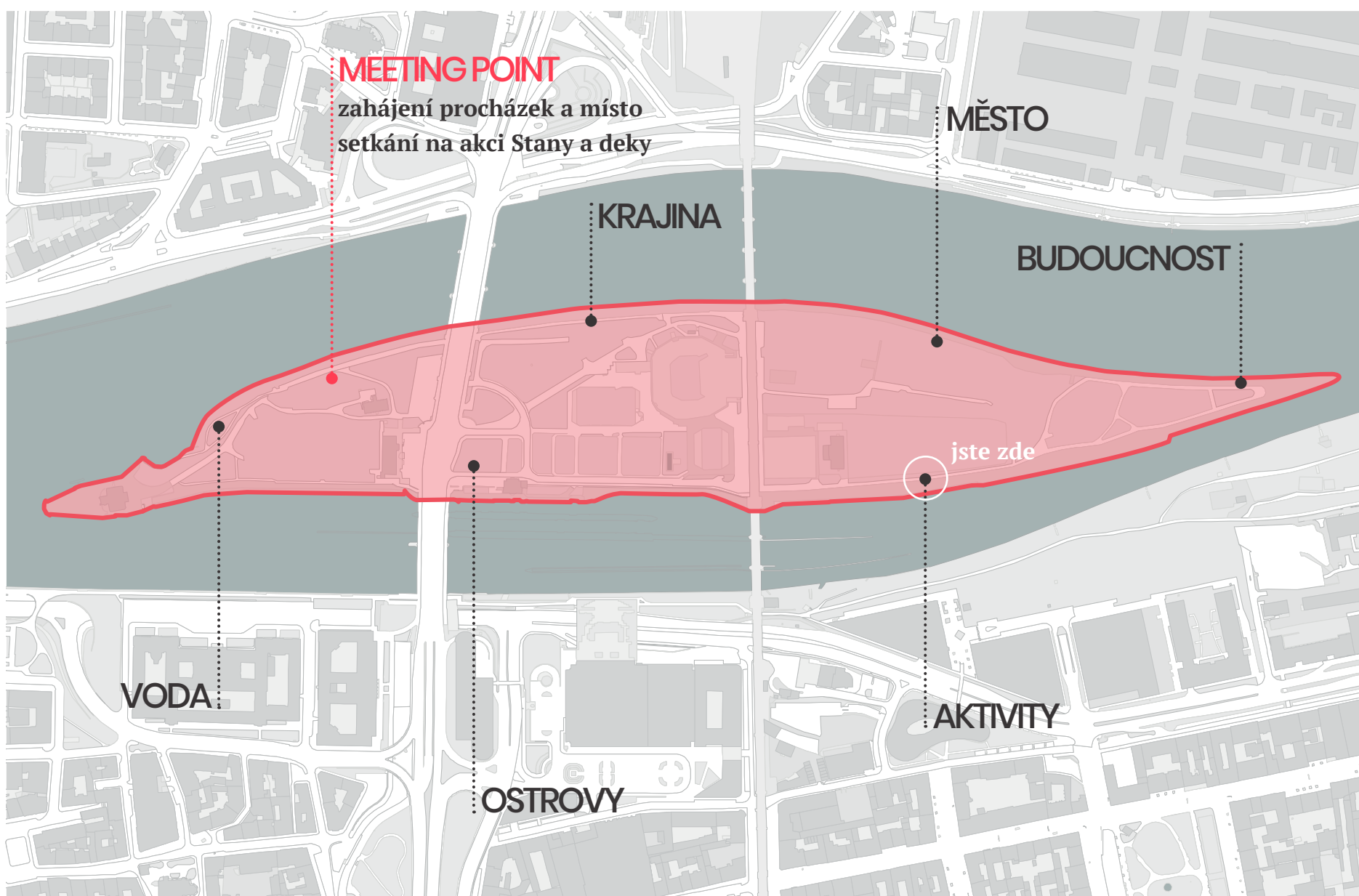
> osobně na participačních setkáních
vždy od 15:00 do 20:00:

30. 6. Stany a deky 01
17. 7. Stany a deky 02
11. 8. Stany a deky 03
07. 9. Stany a deky 04

Kam mohu své nápady napsat?

> do online dotazníku:

http://bit.ly/stvanice_dotaznik

Mapa doprovodného programu participace.

ZDROJE:

HRUBEŠ, J.; HRUBEŠOVÁ, E. *Pražské ostrovy*, 1st ed.; Milpo: Příbram, 2007.
JIROTKA, Z. *Saturnin*. 22.th ed. Praha: Šulc Švarc, 2009.
brožura I. ČLTK Praha.

RKAW

IPR
PRAHA